

University of Groningen

Overeenkomsten op smartcontractplatformen in Europese stelsels van privaatrecht

Verstappen, Jasper

Published in:
 Nederlands Juristenblad NJB

IMPORTANT NOTE: You are advised to consult the publisher's version (publisher's PDF) if you wish to cite from it. Please check the document version below.

Document Version
 Publisher's PDF, also known as Version of record

Publication date:
 2023

[Link to publication in University of Groningen/UMCG research database](#)

Citation for published version (APA):
 Verstappen, J. (2023). Overeenkomsten op smartcontractplatformen in Europese stelsels van privaatrecht: Legal Agreements on Smart Contract Platforms in European Systems of Private Law. *Nederlands Juristenblad NJB*, 98(13), 1057.

Copyright

Other than for strictly personal use, it is not permitted to download or to forward/distribute the text or part of it without the consent of the author(s) and/or copyright holder(s), unless the work is under an open content license (like Creative Commons).

The publication may also be distributed here under the terms of Article 25fa of the Dutch Copyright Act, indicated by the "Taverne" license. More information can be found on the University of Groningen website: <https://www.rug.nl/library/open-access/self-archiving-pure/taverne-amendment>.

Take-down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

Downloaded from the University of Groningen/UMCG research database (Pure): <http://www.rug.nl/research/portal>. For technical reasons the number of authors shown on this cover page is limited to 10 maximum.

Wilt u dat uw (juridische) proefschrift of dat van iemand die u kent aangekondigd wordt in deze rubriek dan kunt u het proefschrift en een samenvatting sturen naar het redactie bureau; zie colofon.

Oraties

Uitzonderlijk strafrecht

Volgens hoogleraar straf(proces)recht *prof. mr. Elies van Sliedregt* ligt de toekomst van het internationaal strafrecht in het nationale recht. Dat betoogde zij op vrijdag 31 maart jl. in haar inaugurele rede met de titel 'Uitzonderlijk strafrecht'. Ze bepleit een proactiever vervolgingsbeleid in samenwerking met EU-lidstaten, gericht op 'grotere vissen'.

De meeste de daders van internationale misdrijven worden op nationaal niveau vervolgd en berecht. Maar in hoeverre is het nationale rechtsregime geschikt voor deze misdrijven en daders? Hoeveel ruimte is er voor 'couleur locale' bij de invulling van het vervolgingsbeleid en zijn internationale strafdoelen richtinggevend bij het opleggen van straffen? In haar oratie ging Van Sliedregt dieper in op de sui generis premisse rondom het internationale strafrecht en besprak ze hoe deze doorwerkt in de strafvervolging in Nederland. Ze behandelde de huidige praktijk van strafvervolging van internationale misdrijven, hoe deze zich vooral richt op niet-Nederlanders die als vluchteling naar Nederland komen, maar sinds enkele jaren ook op de zogenaamde 'terugkeerders' (Nederlandse IS sympathisanten). Ze besprak de vreemdelingenrechtelijke component van het vervolgingsbeleid en bepleitte een vervolgingsbeleid dat meer proactief is, zich op 'grotere vissen' richt en gecoördineerd verloopt, in samenwerking met andere EU lidstaten. •

Op vrijdag 9 juni 2023 houdt *prof. mr. dr. Justine van Lochem*, hoogleraar Huurrecht aan de Rijksuniversiteit Groningen, om 16.15 uur haar oratie ter gelegenheid van de aanvaarding van haar ambt. •

Plaats: Aula Academiegebouw, Broerstraat 5 te Groningen. Livestream via www.rug.nl/digitale-oratie.

Promoties

De ex-werknemer

Ex-werknemer wordt iemand door het einde van de arbeidsovereenkomst, wat zowel kan gebeuren tijdens als aan het einde van iemands loopbaan. Een ex-werknemer is dus niet per

definitie oud en gepensioneerd, maar kan net zo goed een jong iemand zijn die van baan wisselt. Ex-werknemers zijn daardoor een divers gezelschap, met uiteenlopende belangen. Wat zij gemeen hebben is dat zij zich allen in de postcontractuele fase bevinden ten opzichte van hun ex-werkgever. Daarmee wordt bedoeld op de voortdurende rechtsverhouding tussen de ex-werknemer en ex-werkgever: rechten en verplichtingen die al zijn ontstaan tijdens de contractuele fase, maar pas in werking treden op het moment dat de arbeidsovereenkomst eindigt en daarna voortduren, en rechten en verplichtingen die al zijn ontstaan tijdens de contractuele fase en die beogen door te lopen na het einde van de arbeidsovereenkomst. Ook kan er in de postcontractuele fase nog een overeenkomst bestaan, zoals de pensioen- of huurovereenkomst. Dit onderzoek van *Vincent Gerlach* behandelt hoe in wetgeving en rechtspraak wordt omgegaan met de postcontractuele rechtsverhouding. In dat kader wordt onderzocht wat de postcontractuele rechtsverhouding tussen de ex-werknemer en de ex-werkgever inhoudt, in hoeverre deze rechtsverhouding door het arbeids- en pensioenrecht wordt beheerst en of daaraan behoefte is. De onderwerpen van de postcontractuele rechtsverhouding die in dit onderzoek centraal staan, zijn zorgvuldigheidsverbintenissen, zorg- en beloningsverbintenissen, het wijzigingsvraagstuk en medezeggenschap. Op basis hiervan komt het onderzoek tot de volgende conclusies:

a) In de postcontractuele rechtsverhouding voorbij gaan aan het feit dat partijen ooit werkgever en werknemer zijn geweest is een fictie; verbintenissen of overeenkomsten die voortvloeien uit de arbeidsovereenkomst hadden niet bestaan als die

arbeidsovereenkomst niet had bestaan. Na het einde van de arbeidsovereenkomst zullen de belangen van de voormalige contractspartijen eerder verder uit elkaar gaan liggen dan dichter bij elkaar en wordt de ongelijkheid tussen partijen niet zomaar rechtgetrokken. Het arbeids- en pensioenrecht heeft in de postcontractuele fase ten opzichte van het vermogensrecht een toegevoegde waarde.

b) Werknemers en ex-werknemers zijn niet gelijk en hoeven daarom niet gelijk te worden behandeld. Wel zouden werknemers en ex-werknemers een gelijke wettelijke bescherming dienen te hebben en onderling solidair dienen te zijn als het aankomt op wijziging van of (mede)zeggenschap over postcontractuele arbeidsvoorwaarden. Met een gelijke wettelijke bescherming wordt bedoeld dat de ex-werknemer niet alleen niet minder, maar ook niet meer bescherming zou moeten kunnen genieten dan een werknemer. De behoefte aan ongelijkheidscompensatie bestaat zowel in de contractuele als postcontractuele fase. De belangrijkste bestaansredenen voor solidariteit is dat een werknemer ooit ex-werknemer zal worden en alle ex-werknemers ooit werknemer zijn geweest. De wet biedt ook ruimte om rekening te houden met de solidariteit en verschillen tussen werknemers en ex-werknemers, en tussen ex-werknemers onderling, daar waar open normen spelen.

c) Niet heel Titel 7.10 BW en de Pensioenwet werken onverkort na. In redelijkheid zal moeten worden uitgelegd welke bepalingen nawerken na het einde van de arbeidsovereenkomst, of beter gezegd: overeenkomstig dienen te worden toegepast in de rechtsverhouding tussen ex-werkgever en ex-werknemer (reflexwerking). Alleen zo kan de beschermende werking van het arbeids- en pensioenrecht zijn werk doen. Als vuistregel of handvat voor welke arbeids- en pensioenrechtelijke regels nawerken, kan dienen of de betreffende regel gelijke wettelijke bescherming van en solidariteit tussen werknemers en ex-werknemers faciliteert in plaats van frustreert. Gerlach promoveerde op 22 maart 2023 aan de Rijksuniversiteit Groningen. Promotoren: prof. mr. Jaap van Slooten en prof. dr. Erik Lutjens. •

V. Gerlach

De ex-werknemer

Monografieën Sociaal Recht nr. 83

Wolters Kluwer 2023, 464 p., € 62,50

ISBN 978 90 1317 103 7

Overeenkomsten op smartcontractplatformen in Europese stelsels van privaatrecht

Innovaties en opkomende technologieën doen revolutionaire beloftes: cryptocurrencies zouden de financiële wereld ontwrichten, gedistribueerde systemen zouden de accountant en de notaris buitenspel zetten, en onze stoutste dromen zouden de impact van kunstmatige intelligentie niet kunnen beschrijven. De praktijk blijkt weerbarstig: voorlopig lijken slechts de beloftes revolutionair. Desalniettemin is het voor de juridische gemeenschap nuttig om zich over deze innovaties en opkomende technologieën te blijven buigen. Hierdoor is het mogelijk voor het recht en haar juristen om mee te evolueren met de maatschappelijke en juridische impact van nieuwe technologieën, ook als het revolutionaire gehalte mee blijkt te vallen.

Smart contract platformen zijn een voorbeeld van deze nieuwe technologieën. Op de gedistribueerde platformen kan software geprogrammeerd worden. Er zijn vijf kernaspecten waarin de platformen zich onderscheiden van de meer traditionele oplossingen: drie aspecten komen voort uit het platform zelf en twee uit de software die bestaat op dat platform. Allereerst zijn de platformen onveranderlijk. Dat wil zeggen dat informatie die is opgeslagen op het platform in beginsel niet aangepast kan worden. Daarnaast kenmerken deze platformen zich door pseudonimiteit. Dit is een direct gevolg van het cryptografische fundament waarop ze gebouwd zijn. Deelnemers opereren middels hun publieke sleutel op het platform. Hoewel het niet onmogelijk is om een partij te koppelen aan de publieke sleutel, is dat wel bijzonder moeilijk. Partijen opereren op het platform pseudoniem, maar niet anoniem. Het laatste platform-aspect is transparantie. Omdat het gaat om een gedistribueerd systeem waarop alle deelnemers gezamenlijk de staat van informatie bijhouden, is informatie over de

transacties beschikbaar voor de deelnemers. Transparantie is dus inherent aan het systeem.

Smart contracts, de software op die platformen, zijn automatisch uitvoerende concepten waarvan de nakoming automatisch wordt afgedwongen. Automatische uitvoering in deze context houdt in dat ze de uitkomsten, zoals voorgeprogrammeerd, uitvoeren zonder menselijke tussenkomst zodra aan de voorgeprogrammeerde voorwaarden is voldaan. Smart contracts voeren transacties uit in het vermogen van partijen zoals dat is vastgelegd op het platform. Omdat smart contracts bestaan binnen het platform waarop ook het vermogen van partijen wordt bijgehouden, kunnen smart contracts direct ingrijpen in dat vermogen. Hierdoor is het met smart contracts mogelijk om nakoming van de vooraf geprogrammeerde uitkomsten automatisch af te dwingen.

In de praktijk wordt geëxperimenteerd met deze technologie om partijen, zonder tussenkomst van derden, zelf hun onderlinge relaties te laten vormgeven. Deze vijf kernaspecten zijn bepalend voor de wijze waarop relaties op dit soort platformen vorm krijgen. Dit soort relaties worden juridisch geregeld door het overeenkomstenrecht. In het licht daarvan is het relevant om de verhouding tussen het overeenkomstenrecht en deze technologie te bekijken. Het proefschrift van *Jasper Verstappen* gebruikt een rechtsvergelijkende aanpak om deze analyse te maken. Vanuit het perspectief van Engels, Frans, Duits en Nederlands overeenkomstenrecht wordt deze technologie bestudeerd. In het proefschrift wordt een taxonomie van smart contracts gepresenteerd. Hierbij staat centraal dat een smart contract een technisch concept is en geen juridisch concept. Hoewel het mogelijk is dat een smart contract een juridische overeenkomst is, zijn de meeste smart contracts dat niet. Sterker nog: de meerderheid van smart contracts zijn technische concepten. Deze smart contracts bestaan als programmatuur op de platformen en zijn niets meer dan code. Daar waar smart contracts een effect hebben op de relatie tussen partijen bestaat juridische relevantie. De auteur legt uit aan welke voorwaarden een smart contract moet voldoen

om te kwalificeren als juridische overeenkomst en laat zo zien waarom de meerderheid van smart contracts geen juridische overeenkomsten zijn. Daarnaast wordt uitgelegd hoe smart contracts, ook als ze geen juridische overeenkomst zijn, wel relevant zijn om relaties op deze platformen juridisch te duiden. Hierbij wordt gekeken naar de totstandkoming en de uitleg van overeenkomsten, eventuele wilsgebreken en het gebruik van oneerlijke bedingen, en de wijze waarop in een Europese context jurisdictie en toepasselijk recht wordt bepaald.

Verstappen promoveerde op 31 maart 2023 aan de Universiteit Maastricht. Promotores waren prof. dr. Sjef van Erp en prof. dr. André Janssen. •

Jasper Verstappen

Legal Agreements on Smart Contract Platforms in European Systems of Private Law. Formation, Interpretation, Vitiating, and Consumer Protection in English, French, German, Dutch and European Union Contract Law

Het proefschrift verschijnt later dit jaar in de Law, Governance and Technology Series van Springer

Scripties

De redactie biedt aan studenten de mogelijkheid om met een korte samenvatting van hun masterscriptie in dit tijdschrift te komen. Daarnaast wordt de gehele versie van het document op het blog van het NJB geplaatst (njb.nl/blogs). De redactie wil graag een podium bieden voor de vele mooie juridische teksten en innovatieve opvattingen van studenten die tot nu toe nog te weinig onder de aandacht komen van de vele juristen die in ons land werkzaam zijn. Heb je belangstelling om te worden geselecteerd voor opname van een samenvatting van je masterscriptie in het NJB? Stuur dan je scriptie, voorzien van een samenvatting van maximaal 200 woorden, het eindcijfer (minimaal een acht) dat je voor de scriptie hebt ontvangen en ook je afstudeerrichting en de naam van je scriptiebegeleider, naar het redactie bureau van het NJB, postbus 30104, 2500 GC Den Haag of e-mail: njb-NL@wolterskluwer.com.